

חולין ד

משה שווערד

1. חידושי הריטב"א מסכת חולין דף ד עמוד א

ולאביי קשיא סיפא ולרבא קשיא רישא. הוא הדין דהוי מצי למירמי מתניתין גופא דקשיא רישא אסיפא, אלא דניחא לן לתרוצי אגב אביי ורבא דאיירו בפירושה.

2. רש"ש מסכת חולין דף ד עמוד א

גמרא יו"נ נמי כעומד ע"ג דמי. נראה משום דעומד ע"ג אין פירושו שרואה שחיטתו איך הוא שוחט. אלא כיון דעומד ע"ג הוא מירתת ושחיט שפיר. ולכן קאמר דיו"נ נמי מירתת כעומד ע"ג:

3. רש"ש מסכת חולין דף ד עמוד א

שם במכניסין תחת כנפיו. לכאורה קשה דהא כותי לא חייש לספיקא כמש"כ רש"י סוף פרק דם הנדה בסד"ה אילן המיסך וז"ל משום דלספיקא לא חייש ותולה הספק באחרות. אבל עי' ברש"י שם במשנה שכ' וספק נינהו ומדרבנן וכותיים ל"ל. משמע דדוקא מפני שהוא דרבנן לא חיישי וע"ש בתד"ה אילן. אבל לספיקא דאורייתא ודאי חיישי. לא מיבעי' אם אין שם אלא אחד דנשחט שפיר דרובא דאיסורא. אלא אפ"י מחצה ע"מ נמי ספיקיהו אסור מה"ת דהא בכה"ג מביאין אשם תלוי לכ"ע דאיקבע איסורא:

4. ספר שערים מצויינים בהלכה

דף ד. קוטע ראשו של אחד מהן כו'. הקשה הפלתי (קונט' הספיקות ס"ט) דילמא שחט שפיר רק רובן, והכותי אוכלו כיון שהוא סומך על ביטול ברוב, משא"כ לדין הרי לא בטיל, והצפרים הם דבר חשוב ודבר שבמנין שאינו בטל, ותיירץ כיון שאין כאן איסור דאורייתא, דמה"ת בטל ברוב, א"כ נשאר רק ספק דרבנן, לכן אזלינן לקולא ככל ספיקא דרבנן. וראיתי בחי' הגרע"א (ד"ה דממסמס) שהקשה ג"כ קושיא זו, וכתב דאפשר דמיירי בעופות קטנים שאין ראויים להתכבד בפני האורחים כמש"כ התוס' במס' זבחים (עב. ד"ה אלא), [ועי' בטו"ז שם סק"ב], [אך זה קצת דוחק, דמדקתני ברישא חותך כזית בשד כו', דמשמע דבחצי שיעור לא איתחזקו, ובעינן דוקא כזית [ועי' בדברינו לעיל ג. ד"ה

חותך] בענין זה, וא"כ הכא דקתני חותך ראשו של א' מהם מיירי ע"כ שיש כזית בראשו, ופשיטא דבכהאי גוונא שיש כזית בראשו הוי עוף גדול, והעיקר דמיירי בתרנגולת בנוצתה, ומכאן ראייה לשיטות הפוסקים (יו"ד סי' קא ס"ג) דבנוצתה לא הוי חתיכה הראויה להתכבד. ועי' בש"ך (יו"ד סי' קי ס"ק יג). ובחי' חתם סופר (ד"ה דממסמס) תירץ, דע"כ קים להו לרבנן, דהכותים לא דרשו אחרי רבים להטות לביטול ברוב. וכ"כ בתשו' שואל ומשיב (מהד"ד ח"א סי' לח, ד"ה והנה ביום) עי"ש.

5. ספר תפארת יעקב

מידו קשיא לי הא כל זה אינו מועיל, דהא פשיטא דלא חיישינן דקלקל ככוונה לסכשיל הישראל, רק דלא קפיד על לפני עור, וכיון ששוחט למכרס אינו מדקדק לכוון לשחוט יפה, ויכול להיות שנתקלקל השחיטה באחד מהן או בשנים ונתבטל ברוב, ואף דבריה הוא, מ"מ חדא דהא תמסמס ליה, ואפינו נימח דלא מסכי מיסמוס, דכמה נפשך אי זה הוא, מה בכך שנתמסמס, ואי אחר הוא ממילא עדיין שלם הוא, אבל בלא"ה דין ברית דאינה בטילה אינו רק דרבנן ולא חיישי כותים להכי, ואי משום דמטיקרא אסור לבטל איסור, הא גם זה אינו רק דרבנן, ואפינו למ"ד דאורייתא, לא סברי כותים הא, ונראה לי דכיון דאחזקו וסברה מדקדקין בה יותר מישראל, אף דשכייס דרסה לא כתיבא, א"כ ממילא מדקדקין בכל דבר יותר מישראל, רק דקשה לס"ד דפריך דילמא קסברי כותים אין שחיטה לעוף, טפי הוי ליה להקשות דהכל רק דרבנן ומדאורייתא האיסור נתבטל, ושמה ליה ליה סימן כלל, [ואריך לומר דענין ביטול איסור לא ס"ל לכותים כלל, רק כל שיש חשש איסור אסור, ואנו למידין מאחרי רבים להטות, וכותים לא ס"ל האי דבשא כלל, רק לענין סנהדרין בדין, ולא שיתבטל איסור שיש כאן איסור ודאי שנתערב, כ"ל:]

6. דף על הדף חולין דף ד עמוד א

בגמ': שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור כו'. כתב החסד לאברהם (מעין ה' נדר ל"ט): טעם ה' דברים המפסידים, כי [1] שהייה - בנפש שווה לעלות, מפני עיכוב שיש לה עדיין בקליפות ופסולה, [2] חלדה - כיוצא בה, שהרי היא טמאה כחולדה, שהיא מסתרת עצמה מהחיצונים, ואינה יכולה טמאה היא ובשרה פסול. [3] דרסה - שהיא דרוסה מיצר הרע, וטמאה היא. [4] הגרמה - שהיא יורדת דרך מעלת מות, ודרכי שאול צעדיה יתמוכו. [5] עיקור - שהיא קשה מן הכל, שנעקרה מן הקודש, ולא תשוב עוד לראות אור עכ"ל.

7. תוספות מסכת חולין דף ד עמוד א

מצת כותי מותרת - וא"ת והלא גזרו על פתן לפי שהיו מבטלין בנין בית המקדש בימי עזרא כדאמר בפירקין דר"א (פ' לח) וליכא למימר דהיינו בכותים ראשונים דכתיב בהם ואת אלהיהם היו עובדים דהא קאמר התם מכאן אמר ר"א כל האוכל פת כותי כאילו אוכל בשר חזיר ותנינא נמי לקמן (דף יג.) שחיתת צדוקי לעבודת כוכבים פתו פת כותי ואומר ר"ת דמיירי הכא בעיסה דישאל שעשה הכותי ממנה מצה וא"ת והיאך יוצא בה ושמה הוא לא שמר לשם מצה דהא חשידי אלפני עור לא תתן מכשול וי"ל כגון שלא אכל הכותי מצה אחרת כל הלילה.

8. חידושי הריטב"א מסכת חולין דף ד עמוד א

דתניא מצת כותי מותרת. פי' לנו ולא חיישינן שמא חמץ היא, ומיירי בשראינו שאכל ממנה, וכן הא דתניא ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח מיירי בשראינו שיצא בה, שלא אכל מצה אחרת כל אותו הלילה, דאי לא הא לית להו לפני עור לא תתן מכשול, ומיירי הא קודם שגזרו על פיתם כדאיתא בפירקי ר' אליעזר, אי נמי לאחר כן ובשלוש אותה מקמח שלנו לצרכינו, שלא גזרו אלא בפת שלהם.

9. דף על הדף חולין דף ד עמוד א

ובקובץ אוצרות ירושלים (א - י' ע' קכ"ד אות קפ"ד) מביא מהגאון ר' יצחק ירוחם דיסקין זצ"ל שהקשה, מה נרויה בזה, סוף סוף יש לחוש מאוד שברגע האחרונה של ליל פסח קודם עלות השחר יוציא הכותי מכיסו כזית מצה המשומרת, ונמצא דהישראל שאכל מצה זו - נשאר בלי כזית מצה שמורה, שלא יהא לו עוד זמן להשיג ולאכול כזית מצה.

ותירץ לפי מה שמצינו בתוספתא פסחים (ריש פ"ב) דלפעמים הכותים מקדימין יום אחד לקבוע ר"ח ניסן ונמצא דליל פסח אצלם הוא אצלינו ליל י"ד, ובאופן זה אתי שפיר, דישאל השגיח עליו בליל הקודם שלא אכל מצה אחרת, וא"כ למחרתו בליל ט"ו שפיר יוכל לצאת במצה זו ודפח"ח. (ובהכרח דלא בכל פעם, בכל השנים, מצת כותי מותרת וכו'), דהרי שם בתוספתא איתא גם דלפעמים מאחרים, ובאופן זה בודאי לא שייך עצת התוספות ששמר על הכותי כל הלילה וראה שלא אכל מצה אחרת). ודפח"ח.

10. רש"ש מסכת חולין דף ד עמוד א

תד"ה מצת בסופו וי"ל כגון שלא אכל כו' כל הלילה. אינו מדויק דלפ"ז אימתי יצא ישראל יד"ח. וביותר לאותן הפוסקים כראב"ע דזמנו אינו אלא עד חצות ע"י שלהי פסחים. ודוחק לומר דהישראל יצא יד"ח בה בליל יו"ט שני ש"ג:

11. מרומי שדה מסכת חולין דף ד עמוד א

תוס'. ד"ה מצת כותי כו', וי"ל כגון שלא אכל הכותי מצה אחרת כל הלילה. בגיטין וקדושין יישבו בזה"ל, שיודע הישראל שאין לו שמורה אחרת. אבל כאן אינו מדוקדק, אם כבר עבר הלילה א"כ מתי יאכל הישראל מצת מצוה. וצ"ל דמותר לאכול ביום שני, ובזמן התנאים עוד הוי ספק דאורייתא בחו"ל לשיטת התוס', כמו שהוכחנו בהע"ש סי' מ"ו אות ה'.

12. חידושי הריטב"א מסכת חולין דף ד עמוד א

גופא אמר רבא וכו' לא שביק היתירא ואכיל איסורא. פי' וכיון שבידו לשחוט כראוי אי לא שחט כראוי הוי כמאן דשביק היתירא ואכיל איסורא. ופרכינן אי הכי כי לא בדק נמי. תימה מאי אי הכי דהא ודאי סוגיא בכולה תלמודא דכל לתיאבון לא שביק היתירא ואכיל איסורא, וי"ל דסבירא לן דהתם הוי כן כי לית ליה שום עיכובא כגון שיש בחנות נבלה ושחוטה, אבל בכאן צריך להתעכב ולעיין קצת לשחוט כראוי, ולהכי פרכינן דאי אמרינן דעביד להתעכב לאכול היתירא, אפילו לא בדק הסכין ונותן לו נמי, ופרכינן דעיכוב קל מתעכב לשחוט כראוי אבל לטרוח לתקן הסכין אם ימצאנה פגומה או לחזור אחר סכין אחר לא טרח, והא דחמצן של עוברי עבירה דמייתי עלה להא דשחיטה דמא, שצריך להתעכב קצת אבל אין בו טירחא, דבחיפוש קל ימצא מי שיחליף לו, כנ"ל.

13. חידושי הריטב"א מסכת חולין דף ד עמוד א

תניא דמסייע ליה חמצן של עוברי עבירה. פי' שמשנהין חמצן לאחר פסח מפני חמדת ממון, ודמי למומר לתיאבון.

14. ראש יוסף מסכת חולין דף ד עמוד א

עוד שם, חמצן של עוברי עבירה, פירש"י ז"ל שאין מבערין חמץ בפסח מפני הפסידה, עכ"ל. ורצה לומר דאי משכח להו בתר זמן איסורו, אפ"ה אין חוששין, ומשהין את החמץ עד לאחר הפסח מפני הפסד ממון שלהם, אעפ"י כן לאחר הפסח מותר מיד. דאי במשהין אותו אף קודם זמן איסורו, וודאי הן מומרין להכעיס דהא היה יכול לבטלו. ומיהו יש לומר כל שאין מבטלו בלב שלם לא הוה ביטול, ועיין באורח חיים הלכות פסח [עייין בסימן תלא בבית יוסף ד"ה ומדאורייתא בביטול בעלמא בשם הר"ן]. אבל אי מהני ביטול כה"ג, לא הוה א"ש הא דקאמר סברוה הא מני רבי יהודא היא, דמ"מ לא הוה אסור אלא מדרבנן בביטלו. אלא כמ"ש דלא הוה ביטול, או דשכחו מלבטלו והוה דאורייתא.

15. רש"י מסכת חולין דף ד עמוד ב

מפני שהן מחליפין - בשל עובדי כוכבים דכיון דמצי לאכול התירא דחמץ של עובד כוכבים שעבר עליו הפסח מותר לא אכיל דידיה דחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור ואע"ג דהשתא נמי איסור הוא לגביה דהא מתהני מחמץ שעבר עליו הפסח דאי לא דיהיב ליה לעובד כוכבים לא הוה יהיב ליה דידיה אפ"ה כל מה דמצי למעבד בהיתירא פורתא עביד ולדידן מיהא שרי דאין לך איסור הנאה תופס חליפין חוץ מעבודת כוכבים והקדש ושביעית וי"א שאף לעצמו מותר וטעות הוא בידם דא"כ מצינו דמים לחמץ בפסח ולשור הנסקל שאם רצה מוכרו לעובד כוכבים ותנן האוכל תרומת חמץ בפסח פטור מן התשלומין ומדמי עצים.

16. תוספות מסכת חולין דף ד עמוד ב

מותר מיד מפני שהן מחליפין - פירוש מותר בהנאה למוכרו או להאכילו לפועלים עובדי כוכבים או לכלבים אבל לישראל אסור באכילה דגזרו על פתן של עובדי כוכבים א"נ כדפירש ר"ת דבבצק איירי דמותר באכילה ...

17. ספר שערים מצוינים בהלכה

מצינו דמים לחמץ בפסח כו'. ועי' בתוס' (ד"ה מותר) ובריטב"א (ד"ה אחר). וְהַקְשָׁה הַר"ן (א: מדפי הרי"ף) הרי עולה דאסור בהנאה, ואפ"ה תנן במס' קידושין (נו: מוכרן וקידש בדמיהן מקודשת, אלמא דחליפי איסורי הנאה מותרים אף למחליף עצמו, דאי לא-היאך האשה מתקדשת נכוונתו דהא לא יהיב לה מידי, ותירץ דלעולם למחליף עצמו אסורין, ואפ"ה כיון שהאשה יכולה ליהנות בהן ממילא היא נקנית נכוונתו כיון דשוה פרוטה לדידה מתקדשת, עי' בראש יוסף ובחי' חתם סופר מהד"ב]. וצריך ביאור, הא מ"מ הוא לא יהיב לה מידי, ובמאי קא זכי בה, וי"ל עפמ"ש"כ הר"ן במס' נדרים (ל. ד"ה ואשה) לבאר ענין קידושי אשה, דכיון שהיא מסכמת לקידושי האיש, היא מבטלת דעתה ורצונה, ומשוי נפשה אצל הבעל כדבר של הפקר, והבעל זוכה בה מן ההפקר. וע"ע בחי' הרשב"א כאן (ד"ה אלא). ועי' במשנה למלך (אישות פ"ה ה"א) דמהכא מבואר דאע"ג דלדידיה אסור ונמצא שלא נתן לה כלום, מ"מ היא מקודשת, וע"כ דאזלינן בתר המקבל ולא בתר הנותן, והיא מותרת ליהנות מחליפי חמץ, והוכיח מזה שאם קידשה כדבר האסור בהנאה מדרבנן, והיא חולה שאין בה סכנה, או בדבר

האסור בהנאה מה"ת ויש בה סכנה, שתהא מקודשת, דהא מותרת ליהנות מזה, ואזלינן בתר המקבל. וכבר הארכנו בענין זה במס' קידושין (ז: ד"ה בתר נותן). והנה שיטת רש"י ותוס' דרק לאחרים מותר, אבל לדידיה אסור. אבל הר"ן (א: מדפי הרי"ף) הביא שדעת הרמב"ן דאפילו לדידיה אם עבר והחליפן מותרין, כיון שאין תופסין דמיהן, לפי שכיון שלא היה לו רשות להחליפן, ואיסור הנאה הן, אינן אלא כגזל ביד המוכר, וכשהוא נהנה בהן לא מאיסורי הנאה הוא נהנה אלא מגזל שכידו כו' [עי'

18. חידושי הריטב"א מסכת חולין דף ד עמוד ב

אלא לאו מומר לאותו דבר וכדרבא, פי' מומר לתיאבון ובבדוק סכין ונותן לו וכדרבא, דליכא למימר במומר לתיאבון ובאחרים רואין אותו, דאם כן מאי ואפילו מומר, מי גרע מכותי דשרי בהכי, וכל שכן דליכא לאוקמי בלהכעיס דהוא נידון דאפילו באחרים רואין אותו אין מוסרין אותו לשחוט לכתחלה, דמועד הוא לקלקל טפי מחרש שוטה וקטן.

19. רש"ש מסכת חולין דף ד עמוד ב

גמרא כיון דדש ביה כהתירא דמי ליה. הוא ע"ד דאמרי' כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו כו'.

20. ספר שערים מצויינים בהלכה

שנהנה יהושפט מסעודתו, והיאך מדייק מזה הש"ס דמותו לאכול משחיטת מומר, ונשאר בצ"ע. ולכאורה אפשר ליישב עפמש"כ הרמב"ם (עכו"ם פ"ב ה"ה) שהאפיקורסים מישראל אין מקבלים אותם בתשובה לעולם כו', ולפ"ז אפילו אם אחאב עשה תשובה, מ"מ אין מקבלים תשובתו, ויש לו דין מומר, וע"כ דמותו לאכול משחיטת מומר נועי בהגה' מצפה איתן שנראה מדבריו דעפ"י דברי הרמב"ם אלו מיושב הקושיא, ובפרט לפמש"כ הלחם משנה (שם) דמש"כ הרמב"ם (שם פ"ג הי"ד) שאם שב מרשעו תשובתו מתקבלת, היינו שהשי"ת היודע ששב בלב שלם מקבל תשובתו, ומש"כ הרמב"ם דאין מקבלים אותם בתשובה, היינו דאנן אין מקבלין אותו, שאין מחזיקין אותו לבעל תשובה, לפי שהוא דבר קשה שיחזור, שמי שחזר מת מחמת כפיית יצרו, וזה שלא מת ודאי לא שב כהוגן, שאם שב היה מת, דכל דפריש ממינות מיית כו' עיי"ש. וכזה כתב

שכן מצינו ביהושפט מלך יהודה שנהנה מסעודת אחאב כו'. הנה האוה"ח הקדוש תמה בספרו חפץ ה', הרי אחאב כבר עשה תשובה בשעה שירד אליו יהושפט במלחמת רמות גלעד, ונתקבלה תשובתו, שמקודם לכן נאמר (מלכים א, כא-כט) "הראית כי נכנע אחאב מלפני", ואיתא בגמ' שהיה אחאב קורא ליהושפט והיה יהושפט מלקה אותו פעמים בכל יום מלקות ארבעים [יש להעיר דמאמר זו לא נמצא בגמ', אולם בילקוט שמעוני (מלכים סי' רכב) איתא בזה"ל, "הראית כי נכנע אחאב" מלמד ששלח וקרא ליהושפט כו' והיה נותן לו מלקות ארבעים "שלש" פעמים ביום, והיה מענה נפשו בצום כו', ונתרצה לו הקב"ה להודיעך כח התשובה כו', ובירושלמי סנהדרין (פ"י ה"ב) יליף מפסוק זה דאחאב עשה תשובה, ובגמ' תענית (כה:) איתא, דאחאב מלך ישראל התענה מתשע שעות ולמעלה שנאמר "הראית כי נכנע אחאב", וא"כ היינו טעמא

בזה, ואכמ"ל]. וראיתי בביאור הרד"ל לפרקי דר"א (פמ"ג אות ו, ואות יד) דהש"ס דילן ס"ל דאחאב לא שב בתשובה שלימה, ורק אותו היום התענה [כמפורש ברש"י במס' תענית שם], וכ"ה שיטת המדרש רבה (שה"ש פ"א-לו), אבל הפרקי דר"א והילקוט הג"ל חולקים, וס"ל ששב בתשובה שלימה. ולפ"ז לק"מ, דהגמ' דהכא לא ס"ל כהילקוט.

21. חידושי הריטב"א מסכת חולין דף ד עמוד ב

למעלה שאני. [1] פרש"י ז"ל למעלה שאני שאין אכילה לפניו, אבל אדם דצריך לאכילה עיקר הסתה ידידה באכילה ושתיה, ואינו מחזור דאמאי לא גמרינן לשון הסתה מהתם, [2] לכך הנכון למעלה שאני דלאו הסתה ממש היא דלא שייך הסתה ב'.
[1] פרש"י ז"ל למעלה שאני שאין אכילה לפניו, אבל אדם דצריך לאכילה עיקר הסתה ידידה באכילה ושתיה, ואינו מחזור דאמאי לא גמרינן לשון הסתה מהתם, [2] לכך הנכון למעלה שאני דלאו הסתה ממש היא דלא שייך הסתה ב'.

22. ספר שערים מצויינים בהלכה

והבאנו שם (סוד"ה משום) דמזה מקור למה שנהגין החסידים ואנשי מעשה לשתות לחיים ביחד ולאכול בצוותא, דמדה טובה מרובה, ועי"ז יתקרבו הלבבות. ועי" במס' כתובות (פא.) יעשה סעודה ויפייס, ופרש"י שיעשה סעודה יפה לפתותה במשתה היין. וכזה איתא במס' נדרים (צ:) יעשה דרך ובקשה, ופי' הר"ן בשם הירושלמי שיעשה סעודה ויפייס. ועי' ברש"י במס' קידושין (מה: ד"ה כפתיה) שעושין סעודה לקרובי החתן והכלה וזה לחיבת חיתון, ובתשו' מהר"י מברונא (סי' כב) הראה משם מקור לסעודת קנין ותנאים, והטעם לזה דעי"כ מביא קירוב וחיבה לשני הצדדין. ועי' מה שכתבנו במס' עירובין (כא:

באכילה ובשתיה. מוכח מכאן דאין הסתה אלא באכילה ושתיה, והטעם בזה דמתוך כך הלבבות מתקרבים, וכדאיתא במס' סנהדרין (קג:) גדולה לגימא שמקרבת הרחוקים. ועי' בזה"ק (פ' וירא דף קי.) שאין יצה"ר מתפתה אלא באכילה ושתיה. ועי' במס' ע"ז (לה.) וש"ע (יו"ד סי' קיב, וסי' קיג) דמה"ט נאסר פת עכו"ם ובישול עכו"ם משום חתנות, וקרא כתיב (תשא לד-טו) "ואכלת מזבחך ולקחת מבנותיו לבניך",

23. מהרי"ץ חיות (נידה)

במורה הנבוכים (פמ"ג ח"ג), אבל ימים טובים המה כולם לשמחה ולקיבוץ שיש בהם הנאה שבני אדם צריכים עליהם, ויש מהם תועלת בענין האהבה שצריכה שתהיה בין בני אדם בקיבוצם... אבל תועלת ימים טובים ידוע למה שיגיע לאדם תועלת מן הקיבוץ הוא והתחדש התורה בהפעולות ההוא, והתאהב בני אדם וחברתם קצתם לקצתם, ע"ש. וכבר אמרו חז"ל 'גדולה לגימא שמקרבת את הרחוקים ומשרה שכינתו על נביאי הבעל', וודאי להיפוך- גדול הפירוד במה שאדם מונע עצמו מלאכול אצל ישראל חברו, ובפרט רעה שאינו נאמן אצלו על המעשרות ועל הטהרות ולא לחנם אמר רבי עקיבא כשהיה עם הארץ 'מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור'. והיה עיקר הסיבה לעליית רגל משום לחבר את לבות ישראל זה לזה, אבל עדיין לא תושג המטרה אם לא יהיו נאמנים זה לזה לטהרות, וראו חז"ל עצות מרחוק להשבית המונע שלא יבוא השטן לרקד ביניהם בימים הקודשים הללו לגרום שנאה ופירוד הלבבות ועשו כל ישראל חברים בשעת הרגל, ואף עמי הארץ נאמנים אז על יינם ואל שמנם, ומפני זה הרשות לחבר ועם הארץ לאכול יחד לחם ולהיות יחד מסעודת מרעים, ועל זה תגדל האהבה ויתחברו הלבבות זה לזה

24. ספר שערים מצויינים בהלכה

הכי השתא, שתיה סתם יינם הוא, ועדיין לא נאסר יינן של עובדי כוכבים. כתב בתשו' הריב"ש (סי' שצד) דמשמע מכאן דלאחר שנאסר סתם יינן של עכו"ם, גם יינם של מומר לע"ז נאסר, אע"ג שאין בו הטעם משום בנותיהן וקידושיו קידושין דאע"פ שחטא ישראל הוא [עי' בגמ' סנהדרין מד.], ובדברינו שם]. ועי' בפת"ש (יו"ד סי' קיב סק"א) בשם התפארת משה, דמותר לישא בתו של מומר, דאע"פ שחטא ישראל הוא, ולכן פת מומר שרי דליכא משום חתנות. אולם בתשו' מהר"ם שיק (או"ח סי' רפא) מפקפק ע"ז מדברי החי' הר"ן כאן [עי' בדברינו במאמר הבא באריכות] דאיכא איסור חתנות בבת מומר עי"ש. ולא הביא דברי הריב"ש. ובעיקר

25. ספר בניהו בן יהוידע על חוליון דף ה/א

כחצי גורן עגולה כדי שיהיו רואין זה את זה. נ"ל בס"ד טעם אחר מלבד טעם שרואין זה את זה, והוא כדי לעורר אותם שיהיו רואין העולם חציו חייב וחציו זכאי, ואז יזהרו לעשות משפט אמת כדי להכריע לזכות. [חסר]

26. שו"ע יורה דעה - סימן ב - אם שחיטת עובד כוכבים ומומר כשרה:

(א) שחיטת עובד כוכבים, נבלה, אפ"י הוא קטן, ואפ"י אינו עובד כוכבים (כגון גר תושב טור), ואפילו אחרים רואין אותו:

(ב) מומר אוכל נבלות לתיאבון, ישראל בודק סכין ונותן לו, ומותר לאכול משחיטתו אפילו ישחוט בינו לבין עצמו, והוא שיודעין בו שיודע הלכות שחיטה. אם לא בדק לו סכין תחלה, אסור לאכול משחיטתו עד שיבדקנו בסוף. ואין ליתן לו לכתחלה לשחוט, אפילו כשר עומד על גביו, בלי שיבדוק לו כשר את הסכין תחלה, על סמך שיבדקנו בסוף: הגה - מי ששחט והוציא טריפה, פעם אחת, מתחת ידו, אם לא הוחזק בכך, מותר לאכול אחר כך משחיטתו. מ"מ דנין בזה לפי ראות עיני הדיין באדם השוחט, אם כבר נכשל ורגלים לדבר, מעבירין אותו, (מהרי"ק שורש ל"ג):

(ג) מומר לתיאבון ששחט, אפילו נשבע, ששחט בסכין יפה, אינו נאמן:

(ד) מומר לתיאבון ששחט בינו לבין עצמו, ויש עמו סכין יפה ושאינו יפה, ואומר שביפה שחט, נאמן. ואפילו אם נמצא בשר בידו, אם יש מומחין בעיר נאמן לומר: מומחה שחט לי:

(ה) מומר להכעיס, אפ"י לדבר אחד, או שהוא מומר לעבודת כוכבים או לחלל שבת בפרהסיא, או שהוא מומר לכל התורה, אפילו חוץ משתים אלו, דינו כעובד כוכבים. (ר' ירוחם): הגה - ומי שאינו חושש בשחיטה ואוכל נבלות בלא תיאבון אף על פי שאינו עושה להכעיס, דינו כמומר להכעיס, (כך העלה הב"י מדברי הרא"ש):

(ו) מומר לאחד משאר עבירות, א"צ לבדוק לו סכין, ולהרמב"ם צריך. ודוקא במומר לעבירה, אבל מי שהוא פסול לעדות בעבירה מעבירות של תורה, אין צריך לבדוק לו סכין, אפילו להרמב"ם: הגה - מיהו אם הוא פסול לעדות משום שאכל נבילות, אעפ"י שאינו מומר לכך, כיון שהוא חשוד לאכול נבלות, דינו כמומר לכך, (סברת ב"י והרמב"ם):

(ז) מומר לערלות, דינו כמומר לעבירה אחת. ואם אינו ערל אלא מפני שמתו אחיו מחמת מילה, הרי הוא כשאר ישראל כשר:

(ח) כותי, האידנא, דינו כעובד כוכבים:

27. כלי חמדה פ' עקב (ט:יא)

דהעיקר כמ"ד דעשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה ושתייהם ה' שוות ובוה א"ש מה שקשה לר"ע אמר שמואל דמומר לע"ז לא הוי מומר לכל התורה כולה א"כ אמאי שיבר מרע"ה שני הלוחות א"ר דעשרה על לוח זה ועשרה על לוח זה ושפיר שיבר שניהם... אמנם... דהנה יש לעי' לפ"ד הרמב"ן ז"ל בפ' יתרו דחמשה דברות הראשונות המה מצות שבין אדם למקום וחמשה דברות האחרונות המה ממצות שבין אדם לחבירו... א"כ אמאי מרע"ה שיבר ב' הלוחות ה' לו להשאיר את הלוח השני... נראה שהענין שמרע"ה שיבר את הלוחות דמרע"ה דן שמצות שבין אדם לחבירו אין להם מקום אלא אם הם מאמינים באחדות השי"ת אמנם כשהם מומרים לעכו"ם אין להם שייכות כלל בתוה"ק אף במצות שבין אדם לחבירו ונראה שזה הכוונה בתוה"ק ואהבת לרעך כמוך אני ד' היינו שאהבת ריעים הוא רק מצוה אם אתה מאמין שאני ד' אבל בלא זה אין זה מצוה כלל...

28. ספר שיעורי הרב [ע' ס-סא]

נאמנות המומר

כתב השו"ע (סי' ב ס"ב) "מומר אוכל נבילות לתיאבון ישראל בודק סכין ונותן לו ומותר לאכול משחיטתו אפי' ישחוט בינו לבין עצמו, והוא שיודעין בו שיודע הלכות שחיטה". וביאר הש"ך שם (ס"ק ד) דכל שבדקו לו סכין בתחילה לא שביק היתרא ואכיל איסורא, וכיון שיש לו סכין יפה בידו בודאי ישחוט בזה.

אך לכאורה צ"ע, דהיאך מותר לאכול משחיטתו אף אם ישחוט בינו לבין עצמו, אמאי לא חיישינן שמא שהה או שמא דרס. ובפשוטו היה נראה לפרש דה"ט דלא חיישינן שמא שהה או שמא דרס משום דסמכינן אחזקה דרוב פעמים מומחה שוחט כהוגן. אך עוד י"ל דלעולם לא סמכינן אהך חזקה שרוב פעמים מומחה שוחט שפיר,¹⁰³ ומה שמותר לאכול משחיטתו היינו משום דאף למומר יש נאמנות לומר ששחט כהוגן. ונראה דהכי מבואר מלשון הרמב"ם בהל' עדות (פי"א ה"ז) דעד א' נאמן באיסורין אע"פ שהוא פסול לשאר עדיות "שהרי רשע בעבירה ששחט שחיטתו כשירה ונאמן לומר כהלכה שחטתי". הרי להדיא שמותר לאכול משחיטת מומר מפני שהוא נאמן לומר ששחט כהוגן, ולא סגי בכך שיש חזקה דרוב פעמים מומחה שוחט שפיר.¹⁰⁴

אלא דלכאורה צ"ע בזה, דהיאך מומר אוכל נבילות לתיאבון נאמן על שחיטתו, הא כמו שאינו נאמן על בדיקת הסכין לפני השחיטה משום דחיישינן שלא יטרח להשחזק את הסכין אם ימצא בו פגימה, ה"ה נמי אין להאמינו על השחיטה מפני שיש לחשוש דילמא לא ישחט כהוגן ולא יודיע לאחרים אלא ימכרנו בחזקת שחוט. ומעין זה כבר הק' הרא"ה בבדה"ב (ב"א ש"א, ד:). דהנה כתב הרשב"א בתוה"ב הקצר שם (ה). שאם שחט מומר לתיאבון בינו לבין עצמו, ויש עמו סכין יפה ושאינו יפה, והוא אומר שביפה שחט, יראה לי שהוא נאמן, דלעולם לא שביק היתרא ואכיל איסורא. והובא להלכה בשו"ע (סי' ב ס"ד). והק' הרא"ה שם דהיאך נאמן לומר ששחט בסכין יפה, הרי מומר אוכל נבילות לתיאבון אינו נאמן בעדותו כלל, כמבואר בבכורות (ל). שהחשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו. לכן העלה הרא"ה דע"כ צ"ל שמותר לאכול משחיטתו רק מכח האומדנא דלא שביק היתרא וכו' ולא מצד נאמנות המומר כלל.